

Robin Alexander, *Essays on Pedagogy*.

London and New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2008, 212 p.

Autor knjige Robin Alexander član je Wolfson Collegea pri Sveučilištu Cambridge i profesor emeritus Sveučilišta Warwick. Glavni je urednik engleskog Časopisa za osnovno obrazovanje. U knjizi *Essays on Pedagogy* ujedineni su neki njegovi radovi u kojima iznosi svoje viđenje pedagogije. Uz to, ondje je sažeo i istraživanja provedena u Velikoj Britaniji i drugim zemljama, kako bi ilustrirao svoje stajalište o pedagogiji. Riječ je o stajalištu koje uključuje kulturološke, povijesne i međunarodne perspektive, kao i dokaze o tome kako djeca najdjelotvornije uče i kako učitelji najproduktivnije podučavaju.

Riječju *esej* u naslovu knjige autor naglašava prednosti samostalnih refleksija na temu pedagogije te cijelo djelo postavlja u kontekst rasprave. Knjiga ima šest poglavlja. To su: 1. Pedagogija odlazi istočno, 2. Načela, pragmatizam i popustljivost, 3. Iznad pedagoške dihotomije, 4. Govorenje, poučavanje i učenje, 5. Pedagogija za užurbani svijet te 6. Riječi i glazba. Na temelju rasprava u tim poglavljima autor gradi tzv. veliku sliku. Ona se nalazi i samoj definiciji pedagogije, a odnosi se na poučavanje učitelja u školi. Poučavanje se može svesti samo na pripovijedanje nastavnoga gradiva ili na „veće slike”, koje podrazumijevaju otkrivanje novih vrijednosti, argumentiranje, teoretiziranje te, posebno, razotkrivanje odnosa s ostatkom svijeta koji čini poučavanje obrazovnim procesom. Takvo poimanje procesa poučavanja nadilazi tehničku razinu izvedivosti.

Unatoč mnogim istraživanjima obrazovnog sustava, pokazalo se da u Engleskoj pedagogije zapravo i nema. Autor navodi niz istraživanja Donalda McIntyreya, koja stvaraju povoljan prostor za razvoj pedagogije i, sukladno tomu, područje njezina istraživanja. Govori i o mogućim perspektivama promišljanja pedagogije: psihološkoj, sociološkoj, komparativnoj, radikalnoj, znanstvenoj. Tomu treba pridodati i teme, primjerice: djelotvorno poučavanje, učiteljske ekspertize, pedagogija kao umijeće, razredna ekologija, inkluzija i slično. Autor naglašava

va kako valja dobro razumjeti što se točno događa u razredima, ali i u glavama onih koji su u njima. Nesklad u odnosu primijenjenog i praktičnog znanja rezultira time da osobnost učenika više nije u središtu pozornosti. Očite su i razlike prema spolu, etničkoj pripadnosti, jeziku i stupnju obrazovanja. Obrazovne potrebe učenika, pak, određuje učiteljevo shvaćanje prethodno navedenih uvjeta i karakteristika.

U poglavlju *Pedagogija odlazi istočno* autor govori o razdoblju od 1997. do 2007., u kojem je Engleska preispitala temeljna pitanja osobnoga i kolektivnog identiteta, susrećući se s brzim promjenama u društvu (tehnologija, migracije i sl.). Tijekom tog razdoblja provedena su brojna ispitivanja pedagoških implikacija obrazovnih postignuća na međunarodnoj razini. Otvorene su mnoge rasprave o poimanju pedagogije, o uporabi i zloporabi međunarodnih komparacija. Autor navodi kako je osnovno obrazovanje doživjelo najveće promjene, koje su laburističke vlasti provele strategijama utvrđivanja i usmjeravanja posebno na opću matematičku i jezičnu pismenost. Tijekom tog razdoblja, sudeći prema međunarodnim istraživanjima, Finska se izdvaja po vodećim rezultatima u čitanju, Singapur u matematici, Tajvan u znanosti, tj. prirodnoj skupini predmeta, dok Engleska ni u jednom od navedenih područja nije ostvarila ni približno tako dobre rezultate. Sagledavajući stanje, autor predlaže ujedinjavanje kulturoloških, strukturalnih i profesionalnih faktora radi sastavljanja posebnih i produktivnih smjernica za buduće obrazovne programe. Tri pedagoške dimenzije – organizacija, rasprava i značenja, ključne su za razvoj nastavnih strategija. Nastavne metode Tajvana i Finske u službi su naglašavanja kulturnih vrijednosti u školi, za razliku od Engleske, gdje su one dane tek na razini prepoznavanja.

Prevelik utjecaj politike na obrazovni sustav, posebno na osnovno obrazovanje, autor oštro kritizira u poglavlju *Načela, pragmatizam i popustljivi*

vost. Ističe stvaranje političke kulture koja podupire tvorce promjena, čime se zanemaruju učiteljska iskustva. Tijekom razdoblja centralizacije i snažne političke kontrole gubi se smisao pedagoške povezanosti s kulturom i strukturom društva. U ovom eseju pedagogija poprima oblik procesa, koji je razrađen u sljedećim poglavljima.

Usporedba orijentiranosti na proces i orijentiranosti na proizvod, poučavanje učenika umjesto poučavanja programom te razvijanje skupa strategija umjesto skupa vještina, neka su od pitanja koja potiču raspravu u poglavlju *Iznad pedagoške dihotomije*. Međutim, postoje nastavnici koji istodobno postižu pluralizam i jednoznačnost, njeguju individualno i kolektivno, lokalno i nacionalno. Autor pronalazi rješenje u prvobitnim vrijednostima: individualizmu, zajedništvu i kolektivizmu. Individualizam se manifestira preko intelektualnih i društvenih razlika, donoseći divergentna rješenja s jedinstvenim pogledom na znanje. Zajedništvo odražava suradničko učenje u manjim skupinama, koje dijeli i stvara zajedničko znanje. Kolektivizam određuje jedinstven kurikulum za sve, podrazumijevajući pritom nacionalnu kulturu i zajedničko učenje. Dihotomna rasprava zahtijeva moralnije i agresivnije okvire jer je istraživačima ona najveća prepreka u promišljanju najvažnijih obrazovnih pitanja.

U poglavlju *Govorenje, poučavanje i učenje* prikazana je komparativna analiza interakcije u razredu. Autor polazi od objašnjavanja ključne riječi ove knjige – *pedagogija*, s naglaskom na komunikaciji. Posebno ističe kontekstualizaciju govora i razgovora u razredu te navodi pet dijaloških principa poučavanja: kolektivni, recipročni, poučavanje kao potpora, kumulativni i svrhoviti. Kombinacijom tih principa u razredu se postiže željena pozornost učitelja i učenika, potrebna za ostvarenje postavljenog cilja. U ovakvim uvjetima pedagogija postaje „intimna” i ostvaruje najveći utjecaj.

Autorovo proučavanje „veće slike” prikazano je u poglavlju *Pedagogija za užurbani svijet*. Istraživa-

njima se dolazi do imperativa (prije opcije) međunarodne i globalne perspektive nacionalnih obrazovnih politika. Pedagoška važnost i moć pronalaze se u razrednoj komunikaciji. Dijalog je potpuno razrađen i ima središnje mjesto u kurikulumu gotovo svake zemlje. Razvijanjem dijaloga otvara se prostor za napredak pa se lakše mogu uključiti i otkloniti globalni problemi, poput društvene nejednakosti, siromaštva, materijalizma, negativnog utjecaja globalne ekonomije i sl. Stvaranjem kritičkog mišljenja otvara se put za razvijanje uma u znanju.

Posljednje poglavlje, *Riječi i glazba*, znatno se razlikuje od prethodnih. U njemu autor izdvaja iznimne nastavnike i objašnjava njihov rad, a s posebnim zanimanjem govori o poučavanju engleskog jezika u engleskim školama i sveučilištima. Izdvojen je rad Douglasa Browna, učitelja koji je autoru otkrio „druge obrazovne svjetove”. Učitelji poput opisanoga pozitivno utječu na druge putem kreativnog i inspirativnog poučavanja.

Zaključujući svoje rasprave, autor naglašava razlike između poučavanja i pedagogije. Te pojmove ne treba shvaćati kao sinonime. Definicija pedagogije navedena je u dokumentu vlade Ujedinjenog Kraljevstva, odnosno u njezinim Nacionalnim primarnim i sekundarnim strategijama, prema kojima je pedagogija: „... čin poučavanja i osnovica koja podupire aktivnosti učitelja. Ona čini ono što učitelji trebaju znati te skup umijeća koje učitelji trebaju koristiti kako bi donijeli učinkovite odluke pri poučavanju” (Alexander, 174). Autor upozorava na nepotpunost definicije pedagogije, a smatra da je uzrok tomu centralizirani obrazovni sustav koji je pod utjecajem politike. Pedagogija se razumijeva kao tehnika poučavanja, a ne kao znanost s pripadajućim obilježjima.

Knjigu preporučujemo stručnjacima u području pedagogije, kako bi stekli uvid u rasprave o pedagogiji i razumijevanju pedagogije iz perspektive autora koji dolazi iz engleskog obrazovno-znanstvenog prostora.

Ana Žnidarec